

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОГОВОРОМ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Кожна жінка має право на материнство, яке конституційно закріплено і охороняється державою. Однією із основних цілей укладення офіційного шлюбу вважається народження в майбутньому дитини як продовження роду. Народження дитини є природною й найважливішою соціальною функцією жінки. Реалізація права на материнство та права на батьківство є законодавчим визнанням природного права жінки та чоловіка на статеве життя [1, с. 72].

В зв'язку з тим, що охорона і захист материнства і дитинства - складна, багатогранна задача держави, її реалізація залежить від створення цілісного та ефективного механізму правового регулювання цієї сфери правовідносин. Питання, що стосуються батьківських прав та обов'язків достатньо широко висвітлені в науковій літературі, але у зв'язку з розвитком репродуктивних технологій виникають нові правовідносини, у межах яких виявляється велика кількість проблем, що потребують вирішення, зокрема питання сурогатного материнства.

Сутність відносин сурогатного материнства зводиться до того, що сурогатна мати погоджується вносити і народити генетично «чужу» їй дитину для наступної передачі безплідній подружній парі, яка надала свій генетичний матеріал. Відповідно, в правовідносинах з сурогатного материнства виступають, з однієї сторони, сурогатна мати, з другої - генетичні батьки.

Враховуючи, що ця сфера суспільних відносин розвивається достатньо швидкими темпами, а її нормативне регулювання в значній мірі відстає від потреб практики, розвиток інституту сурогатного материнства уявляється, перш за все, у вдосконаленні його нормативно-правової бази.

Більш глибокого вивчення потребують питання відповідальності сторін договору сурогатного материнства, оскільки після вдалого завершення процедури імплантації ембріона, у випадку настання вагітності у сурогатної матері, сторони договору вступають у тривалий період свого життя, протягом якого вони виступають не лише сторонами договору, але і особами, відповідальними за життя ще не народженої дитини. В зв'язку з цим розробка заходів відповідальності сторін по договору сурогатного материнства набуває особливої актуальності, як одна з важливих гарантій його належного виконання і дотримання

прав та законних інтересів не лише сторін договору, але і народженої в результаті дитини.

Спеціальних вимог до договору про сурогатне материнство чинне законодавство України не встановлює. Умовами такого договору можуть бути: умови щодо компенсації витрат на медичне обслуговування сурогатної матері; заклад, у якому буде здійснюватися запліднення та прийматимуться пологи; наслідки народження дитини з фізичними чи психічними недоліками; наслідки відмови сурогатної матері надати згоду на запис подружжя батьками дитини; умови та строки оплати послуг сурогатної матері; підстави для зміни та розірвання договору тощо [2, с. 384].

Відповідальність сторін по договору сурогатного материнства повинна регулюватися нормами цивільного законодавства. Будучи змішаним договором і підпадаючи під дію норм цивільного та сімейного законодавства, договір представляє собою нові відносини в рамках загальноприйнятих сімейних відносин [3, с. 111].

Оскільки договір сурогатного материнства двосторонньо зобов'язуючий, то санкції за його неналежне виконання повинні застосовуватись як до однієї, так і до другої сторони. Тобто як сурогатна мати, так і подружжя повинні нести відповідальність, якщо вони належним чином не виконали зобов'язання за договором.

Багато науковців акцентують увагу на тому, що крім врегулювання майнових відносин між подружжям і сурогатною матір'ю, договір повинен детально регулювати передачу дитини подружжю, щоб уникнути ситуації, за якої жінка, яка виступає сурогатною матір'ю, може народити дитину для себе, використовуючи кошти, надані за договором і не дати згоди на державну реєстрацію подружжям. При цьому жодної відповідальності за такі дії не передбачено. Уявляється, що штрафні санкції, стягнення витрат, відшкодування моральної шкоди повинні бути суттєвими з метою дисциплінування сторін договору.

Уявляється доцільним для захисту прав і законних інтересів сурогатної матері та дитини встановити в законі заборону на розірвання договору сурогатного материнства за ініціативою подружжя після настання вагітності сурогатної матері. Без запропонованого обмеження подружжя можуть виявитися менш обтяженою стороною, аніж вагітна сурогатна мати.

Крім того, в законі також необхідно встановити заборону на відмову подружжя від реєстрації їх як батьків дитини, народженої сурогатною матір'ю, так як може виникнути ситуація за якої сурогатна мати готова передати дитину подружжю, а вони передумали і дитина може взагалі залишитися без батьківського піклування. При цьому подружжя, яке уклало договір з метою стати батьками не будуть мати жодних зобов'язань щодо дитини.

Відповідно, будуть порушені права дитини, гарантовані Сімейним кодексом України: право жити та виховуватися в сім'ї (ст. 150); право дитини на належне батьківське виховання (ст. 152); право дитини на спілкування з батьками (ст. 153); право на ім'я, по-батькові та прізвище (ст.ст. 145, 146, 147); право на одержання утримання від своїх батьків (ст. 180).

Існує ще одна проблема, пов'язана з перебуванням сурогатної матері у шлюбі: у випадку, якщо мати залишить дитину собі, то вона, та її чоловік у шлюбі стануть аліментнозобов'язаними особами. Так як, відповідно до п. 1 ст. 122 Сімейного кодексу України дитина, яка зачата і (або) народжена у шлюбі, походить від подружжя; крім того відповідно до ст. 133 Сімейного кодексу України якщо дитина народилася у подружжя, дружина записується матір'ю, а чоловік - батьком дитини. А ст. 180 Сімейного кодексу України закріплює положення, відповідно до якого батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. В такому випадку на чоловіка покладається обов'язок утримувати дитину, до якої він не лише немає генетичного відношення, а й міг бути проти того, щоб його дружина виступала в ролі сурогатної матері.

Одним із аспектів захисту інтересів чоловіка, який перебуває у зареєстрованому шлюбі із сурогатною матір'ю, уявляється можливість встановлення режиму окремого проживання подружжя, так як лише в такому випадку, народжена дитина не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка (п. 2 ч. 2 ст. 120 Сімейного кодексу України). Що ж стосується інтересів сурогатної матері, то відмову подружжя від реєстрації їх батьками народженої дитини можна допустити лише за умови згоди сурогатної матері залишити дитину собі.

Також необхідно розглянути ситуацію, за якої подружжя не виконують зобов'язань по договору стосовно несвоєчасного передання грошових коштів на обумовлені витрати. В науковій літературі оговорюється позиція, відповідно до якої сурогатна мати має бути наділена правом вимагати відшкодування спричиненої їй шкоди чи збільшення вказаної в договорі винагороди.

Аналіз положень чинного Сімейного кодексу України показує, що необхідність дотримання всіх прав та інтересів дитини, яка виношується сурогатною матір'ю для подружжя, вимагає чіткої законодавчої регламентації кожного аспекту відповідних правовідносин, перш за все відповідальності за невиконання чи неналежне виконання сторонами своїх обов'язків за договором.

Список використаних джерел:

1. Булеца С.Б., Іванов Ю.Ф., Ієвіня О.В. та ін. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. Станом на 01.09.2011 р. - К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2011. - 428с.
2. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. І.В. Жилінкової. - Х.: Ксилон, 2008. - 855с.

3. Пестрикова А.А. Обязательства суррогатного материнства. Дис. ... канд. юрид. наук. Самара, 2007. - 202с.

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА.....	5
Адам В. М. ЕКОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ ЯК КЛЮЧОВИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	5
Бедрова Т. А. РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	8
Великанов М. О. ПОНЯТТЯ ПРАВА ТА ЮРИДИЧНИЙ ПОЗИТИВИЗМ У ПОГЛЯДАХ А. ОЛЬСЕРО	11
Веприцкая В. Н. ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ В КОНЦЕ XVIII – НАЧАЛЕ XIX СТОЛЕТИЯ (НА МАТЕРИАЛАХ ГОРОДА ОДЕССЫ).....	15
Вергелес Д. Є. РОЛЬ КОДИФІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	18
Ерохин И.Ю. ИДЕИ ГОСУДАРСТВЕННОГО СЛУЖЕНИЯ В ЯЗЫКЕ И ТЕРМИНАХ КАЗАЧЕСТВА (С XV ПО XXI ВВ.).....	21
Подорожна Т. С. КОНСТИТУЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	26
Терехова Л. В. ПРОБЛЕМНИЙ ПРОСТІР ФІЛОСОФІЇ ПОКАРАННЯ	28
НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО	31
Афанасьєва М. В. ДОКТРИНА «ПОЛІТИЧНОГО ПИТАННЯ» У ПІЗНАННІ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЯВИЩ ТА ПРОЦЕСІВ	31
Логачова В. В. ЗНАЧЕННЯ ТА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ВСЕСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ФОРМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ	34
НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО.....	38
Бокша В. О. ЗМІСТ ОБОВ'ЯЗКІВ БАТЬКІВ АБО ОСІБ, ЯКІ ЇХ ЗАМІНЮЮТЬ, ЩОДО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ	38
Заборовський В. В. ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ЯК ПІДСТАВА УЧАСТІ АДВОКАТА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	41
Колодій І. М. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОГОВОРОМ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА	44
Лебеденко А. К. ПРИЧИНИ ФІКТИВНИХ ШЛЮБІВ В УКРАЇНІ	47
НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС.....	50
Волынець Т. В. НОВЕЛИ У ПРАВОВІЙ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ МЕЖ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН.....	50
Гринчук Д. В. НОВІ АСПЕКТИ САНАЦІЇ БОРЖНИКА ДО ПОРУШЕННЯ СПРАВИ ПРО БАНКРУТСТВО	53
НАПРЯМ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	56
Загоруйко О. Ф. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ВІДПОЧИНКУ У СФЕРІ ПРАЦІ.....	56
НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО.....	60
Зіменко О. В. ПРЕЮДИЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ.....	60

ББК 67.0
УДК 340
Н 35

Н 35 «Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Донецьк, 22-23 червня 2013 р. – Д. : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2013. – 108 с.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

ББК 67.0
УДК 340
Н 35